

SCENARIUSZ LEKCJI

Temat:

Empatia w działaniu: jak pomagać i wspierać innych

DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ
GRUPA WIEKOWA: KLASY I - III

 Grupa wiekowa: klasy I-III szkoły podstawowej

 Czas trwania: od jednej do trzech jednostek lekcyjnych (45-90 min.) – ćwiczenia do wyboru/doboru przez osobę prowadzącą zajęcia.

 Cele zajęć:

1. W obszarze kompetencji społecznych uczeń/uczennica:
 - zrozumie, czym jest empatia; będzie potrafił/a ją zdefiniować;
 - będzie rozpoznawał/a sytuacje, w których może pomóc innym, oraz zidentyfikuje potrzeby osób z niepełnosprawnościami;
 - rozwinie umiejętność wspólnego działania i pracy zespołowej, uwzględniając potrzeby innych.
2. W obszarze emocji i wartości dziecko:
 - wczuje się w sytuację drugiej osoby, zarówno potrzebującej pomocy, jak i udzielającej wsparcia.
 - zidentyfikuje swoje emocje i emocje innych w różnych sytuacjach społecznych.
 - doceni wartość tolerancji, różnorodności i współpracy w grupie.
3. W obszarze kreatywności i wyrażania siebie uczeń/uczennica:
 - Wyrazi swoje myśli i emocje poprzez pracę plastyczną i aktywności ruchowe;
 - Opracuje własne propozycje zasad współpracy, empatii i wsparcia w grupie klasowej.
4. W obszarze praktycznym uczeń/uczennica:
 - Weźmie udział w aktywnościach wspierających rozwój empatii, takich jak zabawy ruchowe, dramowe, współpraca w grupie i zadania kreatywne.
 - Zastosuje w praktyce zasady empatycznego działania w zadaniach zespołowych.
5. W obszarze integracji wiedzy uczeń/uczennica:
 - Zrozumie, jak sytuacje przedstawione w filmie *Dzielna banda i tajemnica zaginionego wujka* można przenieść na codzienne relacje w szkole i poza nią.
 - Powiąże znaczenie empatii i współpracy z codziennym życiem w społeczności szkolnej.

 Metody pracy:

- rozmowa kierowana;
- burza mózgów;
- praca w grupach;
- drama;
- zabawy ruchowe;
- działania plastyczne;
- dyskusja.

Materiały dydaktyczne:

- Fragment filmu lub fotos z filmu *Dzielna banda i tajemnica zaginionego wujka* (scena z Mary i Nickiem) – **załącznik nr 1**;
- Duży arkusz papieru (do Mapy pomocy);
- Kolorowe karteczki lub kartoniki;
- Szablony papierowych piór wyciętych z kolorowego papieru (**załącznik nr 3**);
- Kredki, flamastery, naklejki;
- Gazety, poduszki, kawałki tektury do zabawy *Wspólna tratwa*;
- Taśma klejąca, klej, opcjonalnie pinezki (do przymocowania piór).

Przed zajęciami:

- Uczennice i uczniowie muszą obejrzeć film *Dzielna banda i tajemnica zaginionego wujka*, reż. Juan Jesús García Galocha/ Pedro Solís García, Hiszpania 2024, 93 min.

Efekty zajęć:

Po skończonych zajęciach uczennice/uczniowie:

- Zrozumieją, czym jest empatia i dlaczego jest ważna.
- Nauczą się, jak mogą pomagać innym w klasie i poza nią.
- Rozwiną umiejętność współpracy i budowania pozytywnych relacji.
- Wyrażą swoje refleksje i emocje poprzez działania plastyczne i ruchowe.
- Stworzą *Pióropusz empatii*, który będzie wspierał codzienną pracę wychowawczą w klasie.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Wprowadzenie: Czym jest empatia? (15 minut)

Prowadząca/y wita dzieci i prosi, aby usiadły w kręgu. Wyjaśnia, że zajęcia będą dotyczyć empatii i pomagania innym.

Przykład wprowadzenia: *Wyobraźcie sobie, że wasz kolega nie może wziąć udziału w zabawie, bo coś mu przeszkadza. Jak myślicie, co możecie zrobić, żeby poczuł się lepiej?*

Kontynuuj rozmowę:

Czy ktoś kiedyś pomógł wam w trudnej sytuacji? Jak się wtedy czuliście?

Czy sami mieliście okazję komuś pomóc? Co wam to dało?

Praca z filmem:

Nauczycie/ka prosi, aby dzieci przypomniły sobie scenę, w której Mary pomaga Nickowi grać w piłkę (przyczepia do jego nogi sznurek i pociąga za sznurek, uderzając tym samym nogą Nicka w piłkę). Dla przypomnienia można uczniom/uczennicom pokazać fotos z tej sceny (**załącznik nr 1**).

Następnie zadaje dzieciom pytania empatyczne: *Co zrobiła Mary?, Dlaczego to zrobiła?, Jak zachowałbyś/zachowałabyś się na jej miejscu?*

Wyjaśnienie, czym jest empatia – np. *Empatia to umiejętność zrozumienia, co czuje druga osoba i chęć pomocy jej w trudnej sytuacji.*

Zadanie plastyczne (dodatkowe 20 minut):

Każde dziecko na kartce rysuje sytuację, w której ktoś im pomógł, a następnie dzieli się z grupą emocjami, jakie towarzyszy mu/jej w tej sytuacji.

2. Ćwiczenie: „Mapa pomocy” (20 minut)

Na dużym arkuszu papieru nauczyciel/ka zapisuje słowo *Pomoc*.

Prosi dzieci, aby w grupach 3-4 osobowych wymyśliły sytuacje, w których mogą pomóc innym w szkole, w domu lub na podwórku. Każda grupa ma za zadanie zapisać (lub namalować, jeśli dzieci nie potrafią jeszcze pisać) swoje pomysły na małych karteczkach.

Przykłady mogą obejmować:

- o Pomoc koledze, który nie potrafi czegoś zrobić.
- o Zaproszenie do zabawy jakiegoś dziecka, które bawi się samo.
- o Podzielenie się zabawką lub przyborami szkolnymi.

Po zakończeniu pracy grupowej dzieci przyczepiają karteczki wokół centralnego hasła na arkuszu, tworząc wspólną *Mapę pomocy*.

Nauczyciel podsumowuje: *Zobaczcie, ile różnych sposobów możemy znaleźć, żeby być pomocnym! To są rzeczy, które możemy robić każdego dnia.*

3. ZABAWA RUCHOWA (DO WYBORU):

Propozycja 1: „Przejdźmy razem przez prerię” (25 minut)

Prowadząca/y przypomina (albo wprowadza informację), że film *Dzielna banda...* jest animowanym westernem dla dzieci. Jeśli jest potrzeba – tłumaczy/przypomina dzieciom czym charakteryzuje się western.

Następnie tworzy tor przeszkód symbolizujący „prerię” (zob. **załącznik nr 2**).

Dzieci zostają podzielone na grupy 5-osobowe. Każda grupa wybiera role:

Jedna osoba jest „potrzebującym pomocy” (np. ma zawiązane oczy). Reszta grupy to przewodnicy i pomocnicy. Zadanie polega na tym, aby wspólnie przejść przez tor, pomagając osobie potrzebującej.

Ważne jest, aby tak zorganizować zabawę, aby każde dziecko mogło wystąpić w każdej roli (potrzebującego pomocy i pomagającego).

Nauczyciel/ka wyjaśnia dzieciom, że tor przeszkód symbolizuje misję na Dzikim Zachodzie, gdzie muszą pomóc swoim przyjacielom i uniknąć niebezpieczeństw.

Po zakończeniu każda grupa opowiada, co było trudne, a co pomagało w pracy zespołowej. Nauczyciel/ka podkreśla rolę współpracy i empatii w osiągnięciu wspólnych celów.

Propozycja 2: „Wspólna trawka – jak przetrwać na prerii” (25 minut)

Przed zajęciami należy przygotować:

- Arkusze papieru, gazety, poduszki, kawałki tektury lub inne przedmioty symbolizujące elementy trawki (np. wycięte kwadraty z materiału o wielkości stopy). Przygotuj tyle elementów, aby każda grupa miała po 5–6 sztuk.
- Szeroką taśmę klejącą, krepinę lub inny materiał, którym oznaczysz rzekę na podłodze (możesz narysować ją kredą, jeśli masz odpowiednią przestrzeń).
- Opcjonalnie: opaski na oczy, które będą używane przez wybrane dzieci jako dodatkowe utrudnienie.

Na podłodze należy wyznaczyć rzekę o szerokości 2–3 metrów. W tym celu można użyć niebieskiego materiału, niebieskiej bibuły, szerokiej taśmy lub rozłożyć krepinę. Ważne jest również, aby zaznaczyć *brzegi rzeki*, czyli miejsca, w których dzieci będą rozpoczynać i kończyć zadanie.

Nauczyciel/ka dzieli klasę grupy 3-4osobowe. Jeśli klasa jest liczniejsza, można przygotować kilka równoległych torów, aby grupy mogły działać jednocześnie. Jeśli nie ma takiej potrzeby/możliwości wszystkie dzieci pracują na jednym torze (grupa za grupą).

Nauczyciel wprowadza dzieci w klimat ćwiczenia, opowiadając historię:

Wyobraźcie sobie, że znajdujecie się na Dzikim Zachodzie. Razem wyruszyliście na misję, ale droga została odcięta przez szeroką rzekę. Aby dotrzeć do celu, musicie wspólnie zbudować tratwę i przepłynąć przez wodę. Jednak nie możecie dotknąć rzeki – woda jest bardzo głęboka i niebezpieczna. Waszym zadaniem jest pomóc wszystkim członkom grupy dotrzeć bezpiecznie na drugi brzeg.

Nauczyciel/ka zadaje dzieciom pytania:

- o Co jest ważne, gdy musimy pracować razem?
- o Jak możemy pomóc osobom, które mają trudności w poruszaniu się?

Prowadząca/y przedstawia dzieciom zasady gry:

- Każda grupa otrzymuje 5–6 elementów tratwy (np. gazety, poduszki lub kawałki tektury).
- Dzieci mogą stanąć tylko na tratwie – podłoga symbolizuje głęboką wodę, której nie wolno dotknąć.
- Cała grupa musi przepłynąć na drugi brzeg, wykorzystując swoje elementy tratwy.
- Jeśli którykolwiek członek grupy dotknie podłogi (wody), cała grupa musi zacząć przeprawę od początku.
- Jedno dziecko w grupie jest osobą potrzebującą pomocy – może być to osoba z zawiązanymi oczami, która wymaga prowadzenia przez innych, lub osoba, która może korzystać tylko z jednej ręki.
- Grupa musi wspólnie zdecydować, jak pomagać osobie potrzebującej w przeprawie.

Dzieci ustawiają się na brzegu rzeki. Nauczyciel rozdaje elementy tratwy każdej grupie. Dzieci układają, przesuwając elementy przed sobą i pomagając kolejnym osobom stawiać na nich kroki. Kiedy jedna grupa skończy swoje „przejście”, przez tor przechodzi kolejna grupa. Grupy muszą strategicznie planować swoje ruchy, tak aby elementy tratwy były dostępne dla wszystkich. Osoba potrzebująca pomocy musi być asekurowana przez pozostałych członków grupy.

Nauczyciel/ka obserwuje pracę grup, przypominając o zasadach bezpieczeństwa i pomagając w razie potrzeby.

Jeśli dziecko dotknie wody, nauczyciel wyjaśnia, że cała grupa musi wrócić na start i spróbować ponownie.

Zakończenie przeprawy:

Dzieci docierają na drugi brzeg rzeki. Nauczyciel/ka gratuluje wszystkim zespołom współpracy i podkreśla, że wspólne działanie pozwoliło osiągnąć cel.

Podsumowanie (10 minut):

Nauczyciel/ka pyta dzieci:

- o Co było najtrudniejsze w tej przeprawie?
- o Jak czuliście się, kiedy musieliście pomagać innym?
- o Dlaczego współpraca jest ważna, kiedy wykonujemy trudne zadania?
- o Czy osoba potrzebująca pomocy w waszej grupie czuła się wspierana?

Nauczyciel podkreśla, że podobnie jak w filmie *Dzielna banda i tajemnica zaginionego wujka*, współpraca i wzajemna pomoc są kluczem do sukcesu w trudnych sytuacjach.

Uwagi dla nauczyciela:

Zadbaj o bezpieczeństwo: Przypomnij dzieciom, aby poruszały się ostrożnie, szczególnie podczas przemieszczania się po tratwie.

Zachęcaj do współpracy: Jeśli grupa ma trudności, podpowiedz, jak mogą lepiej się komunikować lub wspierać.

Chwal wysiłki: Po zakończeniu ćwiczenia pochwal dzieci za ich zaangażowanie i współpracę, niezależnie od tego, jak skutecznie pokonały tor.

4. Podsumowanie: „Pióropusz empatii” (20 minut)

Wprowadzenie (5 minut):

Prowadząca/y wraz z dziećmi siada w kręgu, następnie rozpoczyna wprowadzenie dotyczące znaczenia pióropusza w kulturze rdzennych mieszkańców Ameryki.

Pióropusz to coś, co nosili wodzowie i wojownicy. Każde pióro w pióropuszu miało swoje znaczenie – mogło symbolizować mądrość, odwagę albo dobry uczynek. Dzisiaj stworzymy nasz klasowy Pióropusz Empatii. Każde piórko, które dodamy, będzie symbolem waszego pomysłu, jak możemy być życzliwi i pomagać innym.

Następnie rozdaje dzieciom papierowe piórka wycięte z kolorowych kartek papieru (szablon w załączniku nr 3), kredki, flamastry, naklejki lub inne materiały do ozdabiania piór.

Opcjonalnie: nauczyciel/ka może mieć wcześniej przygotowaną dużą opaskę z papieru lub kartonu, na którą dzieci będą przymocowywać swoje pióra.

Tworzenie piór (10–15 minut):

Prowadząca/y wyjaśnia, co dzieci mają zrobić:

W przypadku dzieci, które potrafią pisać:

zapisują na piórze swój pomysł na to, jak można okazywać empatię i pomagać innym. Przykłady:

- o Pomagam, gdy ktoś ma zły dzień.
- o Zapraszam koleżankę do zabawy.
- o Mówię miłe słowa.

W przypadku dzieci, które jeszcze nie potrafią pisać:

rysują symbol lub obrazek, który przedstawia ich pomysł. Przykłady:

- o Uścisk dłoni (symbol pomocy).
- o Serce (życzliwość).
- o Uśmiechnięte twarze (radość).

Nauczyciel krąży po sali, pomagając dzieciom w zapisaniu ich pomysłów na piórkach, jeśli tego potrzebują.

Kompletowanie pióropusza (10 minut):

Gdy wszystkie dzieci skończą swoje pióra, nauczyciel/ka zaprasza je do wspólnego stworzenia pióropusza:

Każde dziecko podchodzi do przygotowanej opaski z papieru lub kartonu i przymocowuje swoje pióro za pomocą taśmy klejącej, kleju lub pinezek (w przypadku tablicy korkowej).

Nauczyciel/ka zachęca, aby każde dziecko opowiedziało, co przedstawia jego pióro, zanim je przymocuje. Pióropusz z każdym piórem staje się coraz bardziej okazały, symbolizując, że klasa wspólnie tworzy coś wartościowego.

Prezentacja pióropusza (5 minut):

Po przymocowaniu wszystkich piór, nauczyciel podnosi gotowy pióropusz i prezentuje go klasie. *Spójrzcie, jak piękny pióropusz udało nam się stworzyć! Każde pióro to Wasz pomysł na bycie człowiekiem pełnym empatii, życzliwości i wrażliwości. Razem możemy sprawić, że w naszej klasie wszyscy będą się czuli dobrze i wspierani.*

Następnie pyta dzieci:

- o Które z tych zasad są dla was najważniejsze?
- o Czy zgodzicie się, abyśmy każdego dnia pamiętali o tych zasadach i starali się je stosować?

Prowadząca/y umieszcza pióropusz w widocznym miejscu w klasie (np. na tablicy lub ścianie), aby przypominał dzieciom o ich klasowych zasadach empatii.

Przykłady zasad i symboli na piórkach:

- o Pomagamy innym, gdy mają trudności.
- o Zapraszamy kolegów do zabawy.
- o Słuchamy, co inni mają do powiedzenia.
- o Nie śmiejemy się z nikogo.
- o Jesteśmy mili i życzliwi.

Pióropusz empatii powinien pozostać w klasie na dłużej, aby przypominał dzieciom o wspólnie wypracowanych zasadach.

Załącznik nr 2

Wskazówki do stworzenia westernowego toru przeszkód w sali lekcyjnej:

1. Preria z krzesłami:
Ustaw krzesła w rzędzie jako „prerię z przeszkodami”. Dzieci muszą czotgać się pod krzesłami, udając, że przemierzają niską roślinność, lub przejść między nimi, omijając „kaktusy”.
2. Rzeka na Dzikim Zachodzie:
Rozłóż niebieski materiał lub krepinę na podłodze – symbolizując/ sygnalizując rzekę. Dzieci muszą przeskoczyć przez rzekę lub użyć papierowych „kamieni”, aby przejść na drugą stronę.
3. Westernowe tunele:
Przykryj stoły dużymi kocami lub płachtami, tworząc tunele „górskie jaskinie”. Dzieci muszą się przeczołgać pod nimi, aby „uniknąć bandytów”.
4. Zamknięta kopalnia złota:
Ustaw pudła lub kartony jako ściany kopalni. Dzieci muszą przemieszczać się po wyznaczonych ścieżkach (np. zrobionych z taśmy klejącej na podłodze), uważając, aby nie „dotknąć ścian”.
5. Dziki mustang:
Użyj małych piłek, które symbolizują „mustangi”. Dzieci muszą delikatnie poprowadzić piłkę (np. dmuchając lub popychając kijkiem) przez wyznaczony labirynt przeszkód.
6. Indianie na straży:
Wyznacz miejsce, gdzie dzieci muszą „przemykać” niezauważone przez strażników (np. innych uczniów lub nauczyciela). Dzieci muszą przejść cicho, bez poruszania „suchych liści” (np. kartek papieru rozłożonych na podłodze).
7. Gorąca pustynia: Stwórz „gorące piaski” z pomocą obręczy lub kartonów. Dzieci muszą skakać z obręczy do obręczy, aby uniknąć „zapadania się w piasek”.
8. Zbójcka zasadzka:
Ustaw na drodze pudełka jako „głazy”, za którymi ukrywają się „bandyci” (np. nauczyciel lub inne dzieci udające zbójców). Dzieci muszą przemykać się między przeszkodami.

Dodatkowe elementy westernowego klimatu:

Kostiumy: Nauczyciel może założyć kapelusz kowbojski, a dzieci mogą dostać papierowe odznaki szeryfa lub opaski Indian.

Muzyka: W tle może grać muzyka w stylu westernowym, aby wzmocnić atmosferę.

Rekwizyty: Dodaj liny jako lasso, sztuczne kaktusy zrobione z zielonego papieru lub plakaty z napisem „Poszukiwany/Poszukiwana” z wizerunkami niegodziwych bohaterów filmu.

DZIELNA BANDA

i Tajemnica Zaginionego Wujka

ZWIASTUN

reż. Juan Jesús García Galocha / Pedro Solís García,
Hiszpania 2024, 93 min.

Opracowanie merytoryczne:

 Fundacja Rozwoju
Kompetencji Medialnych
i Społecznych

Opracowanie graficzne:

